

DELOVNA STORILNOST IN ZNANOST

Novo 1958 leto naj postane leto širokega razmaha splošno ljudskega gibanja za povečanje delovne storilnosti. Izhajajoč iz uspehov, doseženih v letu 1957, ki je rodilo prve pomembnejše sadove naših povojnih naporov in investicij, bomo morali na široki fronti in z vsemi sredstvi delati za to, da bomo stopnjo produktivnosti gospodarjenja povečali: v industriji kakor tudi v prometu, v kmetijstvu in v upravi, v gradbeni dejavnosti kakor v gospodinjstvih naše države, kajti samo tako se lahko zviša življenjski standard naših narodov.

Rekli bi, da ni treba mnogo dokazovati, zakaj je življenjski standard v tako veliki meri odvisen od delovne storilnosti. Rekli bi: jasno je samo po sebi, da bodo lahko v prihodnjih 10 letih naši ljudje kupovali več hrane, več tekstilij, obutve in knjig — ali izkoristili več kulturnih prireditev in vsega drugega, kar v bistvu formira življenjski standard nekega naroda, če bo v tej dobi vsak proizvajalec proizvajal več uporabnih vrednosti ali izvrševal več uslug kakor v prejšnjih letih.

Kljub temu pa poslušamo včasih o tem vprašanju brezplodna razpravljanja, ki se pogosto izživljajo v ognjevitim dokazovanju nekaterih, da je življenjski standard posledica slabe produktivnosti ali v enako prepričljivih nasprotnih argumentih drugih, da je delovna storilnost zato tako nizka, ker življenjski standard ni na potrebnih višini. Razumljivo je, da take diskusije ne peljejo nikamor, ker imata v bistvu obe strani prav. Iz tega začaranega kroga, v katerem nizek življenjski standard zmanjšuje produktivnost, mala produktivnost pa znižuje življenjski standard, lahko izidemo samo tako, da s skrbno planiranimi in energično izvedenimi akcijami postopno povečujemo delovno storilnost v vseh vejah narodnega gospodarstva.

Ce lansko leto primerjamo s predlanskim, bomo ugotovili, da je gradbeništvo povečalo svojo proizvodnjo za približno 15 %, industrija za približno 16 %, kmetijstvo pa za približno 34 %. Narodni dohodek na prebivalca je bil približno za 20 % višji kakor predlanskim. Delovna storilnost in življenjski standard pa sta začela nekoliko bolj resno napredovati. Prvič v zadnjih petih letih kaže produktivnost naše industrije občutnejši skok, tako da je bila v letu 1957 za približno 25 % nad ravni leta 1952. To so nedvomno lepi rezultati. Kljub temu pa nas doseženi uspehi ne smejo uspavati.

Delovna storilnost s tem pa tudi življenjski standard še vedno nista zadovoljiva. Prvi rezultati so tu, toda start, od katerega smo izhajali, to je nizka raven produktivnosti, dediščina vojne in primitivnega gospodarstva predvojne Jugoslavije je bil tako težak, da bo potrebnih še veliko naporov, da bo skupna produktivnost naše narodne skupnosti dosegla tisto stopnjo, ki bo ustrezala družbeni ureditvi in dosedanjim investicijam, naravni inteligenci in delovni sposobnosti naših ljudi. Start je bil tako nizek, da ostaja — tudi po prvih uspehih — delovna storilnost na

šega gospodarstva na zelo neugodnem mestu na lestvici evropskih držav.

Boljša organizacija podjetij, sistematična in stalna racionalizacija dela, spodbudni sistemi nagrajevanja dela, učenje in stalno strokovno usposabljanje vseh delovnih ljudi, boljši odnosi med ljudmi pri delu in končno uporaba pridobitev sodobne znanosti: to so glavni vzrodi, s katerimi lahko vplivamo na višino delovne storilnosti.

Ce bo ta članek govoril nekaj več o znanstvenih raziskovanjih kot činitelju produktivnosti in bo pri tem zanemarl vse druge činitelje, tedaj to ni naključno. Danes, po prvih prodorih človeka v vesoljstvo in po obljubi, da bo v dveh letih začela obratovati prva termionuklearna elektrarna, v kateri ne bo »zgoreval« dragi in redki uran, temveč ceneji vodik, ki ga imamo praktično v neomejenih količinah, je vsakemu postalo jasno, da človeškemu spoznanju ni meja in da človeška družba čedalje bolj uspešno odkriva neznane zakonitosti narave ter jih podreja v službo sebi in svojemu napredku. Čedalje bolj očitno postaja, da ni gospodarskega napredka, da ni višjega življenjskega standarda za tiste narode, ki ne bodo storili maksimalnih naporov za razvoj in uporabo tistega, kar lahko sodobna znanost nudi.

Kako je v tem pogledu pri nas? Gotovo je, da smo do skrajnih meja svoje gospodarske moči žrtvovali za zgraditev novih

in povečanje starih znanstvenih institucij. Gotovo je tudi to, da so vsi naši narodi pokazali nadpovprečen talent tudi za najvišje znanstvene dosežke. Po drugi strani gospodarstvo še zdaleč ne izkorišča vsega tistega, kar lahko domača in svetovna znanost daje. Res je, da nekateri znanstveniki oklevajo, kadar je potrebno, da bi se vključili v neposredno reševanje problemov, ki tiščijo delovno storilnost našega kmetijstva, industrije ali gradbeništva. Takih »čistih« znanstvenikov pa je čedalje manj in manj. Gospodarska podjetja so s svoje strani šele začela izkoriščati rezultate dela stotin naših institutov in laboratorijev kakor tudi deset tisoč knjig in znanstvenih časopisov, ki jih vsako leto tiskajo po svetu.

Največje zlo je v tem, da je pot od laboratorija do tovarne ali do kmetijskega posestva tako dolga.

»Multivizor« in pnevmatični prekinjevalec enega izmed naših najagilnejših iznajditeljev še vedno čakata na kolektiv, ki bo začel izdelovati ta sadova našega iznajditeljskega talenta. »Beton iz ugaškov« in votla opeka, prednapeti beton in seme zelo kakovostne hibridne koruze so se morali dolgo bojevati proti konservativnemu pojmovanju tistih, ki iz lagodnosti in lenobe raje vztrajajo pri starih metodah. Vseh odporov pa še danes nismo obvladali.

Ni nobenega dvoma, da bo ena izmed največjih nalog delavskih svetov in upravnih odborov ta, da vztrajno in brez kompromisa zahtevajo od strokovnjakov svojih kolektivov, da iščejo nove in ekonomične rešitve za proizvodni proces svojih obratov. Sodobna znanost lahko na tisoč načinov poveča delovno storilnost. Potrebno je samo hoteti in znati pravilno izkoristiti tisto, kar nudi.

Inž. Stjepan Han

Statistična kontrola in izboljšanje kakovosti

Tovarna farmacevtskih in kemičnih izdelkov »Leka« v Ljubljani je uvedla statistično kontrolo kakovosti svojih izdelkov, ker se je v praksi nekaterih držav izkazala ta metoda kot najprimernejša za kontrolo kakovosti v množični proizvodnji.

V fazi priprav za uvedbo statistične kontrole kakovosti so strokovnjaki podjetja točno ugotovili toleranco v teži posameznih izdelkov in njihovih sestavnih delov, pri čemer so hkrati določili tudi optimalne točke (spodnjo in zgornjo mejo) za posamezne karakteristike izdelkov. V nadaljnji fazi, ki terja podrobnejše poznavanje tehnike statistične kontrole kakovosti, so zaprosili za pomoč strokovnjake statistike iz Gospodarskega inštituta v Ljubljani. Na podlagi neposrednega raziskovanja pogojev in načina proizvodnje sta bila določena velikost in število vzorcev, ki jih je treba raziskati glede določenih kakovostnih lastnosti, določene so bile formule za ugotavljanje kakovosti vzorcev in kakovosti množine, ki jo reprezentira vzorec, in izdelane tabele, s katerimi bodo nadzirali kakovost posameznih proizvodov. Tako je bila postavljena znanstvena osnova za raziskovanje kakovosti izdelkov. Podjetju je omogočeno, da s sodobno metodo, ki je sorazmerno preprosta, doseže največjo možno gotovost in naglavo v raziskovanju kakovosti, s tem pa tudi gotovost glede same kakovosti izdelkov, ki jih pošilja na tržišče.

Koristnost metode statistične kontrole kakovosti pa s tem seveda še ni izrpana. Ob nadziranju teženj v gibanju določenega kakovostnega znaka med dovoljenimi mejami se vodja proizvodnje usmerja v iskanje vzrokov za pojavljanje takih odklikov in se loti njihove odprave. S prilagovanjem proizvodnih pogojev v skladu z ugotovitvami kontrole se zmanjšujejo odkliki od optimalne točke, s tem po tudi verjetnost pojava škarta, kar je bil, če gledamo s stališča prihrankov in ekonomičnosti v poslovanju, eden izmed najbistvenejših rezultatov uvedbe statistične kontrole kakovosti v prakso podjetja.

J. Z.

V članek »Z impregnacijo lesa po sodobnih metodah lahko dosežemo večje prihranke«, ki smo ga objavili v 24. številki »Naše skupnosti« tretjega letnika, sta se vrnila dve neljubi napaki. Tako bi se moral prvi vmesni naslov pravilno glasniti »Impregnacija z vodotopnimi solnimi raztopinami«. Na koncu prvega odstavka pod naslovom »Kaj je treba storiti« bi se moralo pravilno glasniti: »Zagotoviti bi morali finančna sredstva za raziskovalna laboratorijska in terenska dela naših strokovnjakov...«. Prosimo bralce, da ta popravek upoštevajo.